[2024] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 453: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 970

ਨਵਰਤਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਧਾ ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 14328 ਆਫ 2024)

12 ਦਸੰਬਰ 2024

[ਪਮਿਦੀਘੰਟਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ* ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 - ਆਰਡਰ.23 ਆਰ.3 - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ - ਲੰਬਿਤ ਦੌਰਾਨ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਹਾਲਤ: ਆਰਡਰ.23 ਆਰ.3 ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ - ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ - ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ u/Ord.23, r.3, ਇਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ - ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ - ਇਹ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - ਸਿਰਫ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਇਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਉਪਚਾਰਕ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਘਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ - ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਖੁਦ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 13-17]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਚੰਦੋ ਦੇਵੀ [1992] ਪੂਰਕ. 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 524 : (1993) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 581; ਪੁਸ਼ਪਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ [2006] ਪੂਰਕ. 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 370 : (2006) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 566 – 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਭਾਨੂ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਅਰਚਨਾ ਕੁਮਾਰ [2004] ਪੂਰਕ. 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1104 :(2005) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 787; ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਕਤੀ ਕੋਪ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਨਾਗਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸਵਰਾਜ ਡਿਵੈਲਪਰਸ [2003] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 762 : (2003) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 659;R. ਰਾਜਨਾ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਆਰ. ਵੈਂਕਟਾਸਵਾਮੀ [2014] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 535 : (2014) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 471; ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਅਨਿਰੁਧ ਸਿੰਘ [2020] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 650 : (2020) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 629; ਆਰ. ਜਾਨਕੀਅਮਲ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਕੇ. ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ [2021] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 333 : (2021) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 114; ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਿਆ ਡਿਵੈਲਪਰਸ ਐਂਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰਸ ਬਨਾਮ ਐਨ. ਸੈਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ [2022] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1081 : (2022) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 736; ਬਸਵਰਾਜ ਬਨਾਮ ਇੰਦਰਾ [2024] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 935 : (2024) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 705 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ, 1872; ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਧਿਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ; ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ; ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸਮਝੌਤੇ; ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ; ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਪਾਅ; ਬਹਾਲੀ; ਉਪਚਾਰਕ ਵਿਧੀਆਂ; ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ

ਨਵਰਤਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਧਾ ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 14328 ਆਫ਼ 2024

ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਈ ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 19.10.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ SBCMA ਨੰਬਰ 162 ਆਫ਼ 2022

ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ

ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਭੀ ਗੁਲੇਰੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਘਾ ਕਮਵਾਲ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਨਿਰਣਾ

ਪਮਿਦੀਘੰਟਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ, ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। 14.07.2022 ਨੂੰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

3. ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਅਤੇ 3A 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਹਾਲੀ ਹੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4. ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ 19.07.2010 ਅਤੇ 27.07.2010 ਦੀ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ, 31.08.2010 ਅਤੇ 15.09.2010 ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ

1 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "CPC"

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। 2. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 17.02.2014 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

5. ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ 18.05.2022 ਦੀ ਡੀਡ ਅਤੇ 08.07.2022 ਦੀ ਸੋਧ ਸਮਝੌਤਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। 18.05.2022 ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਦੇ ਪੈਰੇ 4 ਅਤੇ 7 ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"(4) ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਰਾਜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 210/2014 ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 210/2014 ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(7) ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਧਿਰ ਨੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ 18/5/22 ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਚੈੱਕ ਨੰਬਰ 160711 11,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅੱਜ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪੱਟਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਕਤ ਰਕਮ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰਕਮ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 11 ਵਿੱਚੋਂ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਚੈੱਕ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

6. ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

7. 14.07.2022 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 18.05.2022 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ 08.07.2022 ਦੇ ਸੋਧ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"5. ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਅਪੀਲ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

6. ਇਸ ਲਈ 18.05.2022 ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਮਿਤੀ 08.07.2022 ਦੇ ਸ਼ੁੱਧੀ ਪੱਤਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

7. 18.05.2022 ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਮਿਤੀ 08.07.2022 ਦੇ ਸ਼ੁੱਧੀ ਪੱਤਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

8. ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕ। 2, ਜੋ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 14.07.2022 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ 14.07.2022 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 19.10.2023 ਦੇ ਛੋਟੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਤੁਰੰਤ ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 14.07.2022 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 210/2014 ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ 18.05.2022 ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

3. 14.07.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੈਰਾ ਨੰ. 5 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। 14.07.2022 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ, 18.05.2022 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਮੁਦਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, 14.07.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਏ ਬਿਨਾਂ, ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

6. ਸਟੇਅ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

9. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

10. ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਅਤੇ 3A ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"3. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮੁਦਾਲੇ

ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ, ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤੇ, ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਯੋਜਨ ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ; ਪਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ, ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਜਿਹੀ ਮੁਲਤਵੀ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ।

ਵਿਆਖਿਆ। - ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ, 1872 (1872 ਦਾ 9) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ, ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
3A. ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ।-ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

11. ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਚੰਦੋ ਦੇਵੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ "ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਸਮਾਯੋਜਨ ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।" ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਧਿਰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

---

2 [1992] ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 524 : (1993) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 581

3 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ"

4 ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ (ਉੱਪਰ), ਪੈਰਾ 11-13

5 ibid, ਪੈਰਾ 14

12. ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਰ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦੇਵੀ ਭਗਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 96(3) ਅਤੇ 1976 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਆਰਡਰ 43, ਨਿਯਮ 1(m) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3A ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ (ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਾਵੇ ਜਿਸਨੇ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"17. ਆਰਡਰ 23 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i) ਧਾਰਾ 96(3) ਸੀਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖਾਸ ਬਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
(ii) ਨਿਯਮ 1 ਆਰਡਰ 43 ਦੇ ਧਾਰਾ (ਐਮ) ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ (ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ) ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
(iii) ਨਿਯਮ 3-ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਾਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(iv) ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਇੱਕ ਰੋਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਧ ਅਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨਿਯਮ 3 ਆਰਡਰ 23 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਖੁਦ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

---

6 [2006] ਪੂਰਕ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 370 : (2006) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 566

7 CPC ਦੀ ਧਾਰਾ 96(3) ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"96. ਮੂਲ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਅਪੀਲ।—(3) ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।"

ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਾਲ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ..." (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੀਕਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਹ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਰੀਕਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਆਰਡਰ 23, ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਰੀਕਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

14. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 14.07.2022 ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਪਾ ਦੇਵੀ ਭਗਤ (ਉਪਰਾ) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਸਮਝੌਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

---

8 ਸ਼ਾਂਤੀ ਬੁਧੀਆ ਵੇਸਤਾ ਪਟੇਲ ਬਨਾਮ ਨਿਰਮਲਾ ਜੈਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ (2010) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 104; ਕੇ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸੱਪਾ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਮੱਲੰਮਾ (2022) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 460

9 ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਕਲਪ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

10 ਆਰ. ਰਾਜੰਨਾ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਆਰ. ਵੈਂਕਟਾਸਵਾਮੀ (2014) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 471, ਪੈਰਾ 11; ; ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਅਨਿਰੁਧ ਸਿੰਘ (2020) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 629, ਪੈਰਾ 17 ਅਤੇ 18; ਆਰ. ਜਾਨਕੀਅਮਲ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਕੇ. ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ (2021) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 114; ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਿਆ ਡਿਵੈਲਪਰਸ ਐਂਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰਸ ਬਨਾਮ ਐਨ. ਸੈਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ (2022) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 736, ਪੈਰਾ 9; ਬਸਵਰਾਜ ਬਨਾਮ ਇੰਦਰਾ (2024) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 705, ਪੈਰਾ 9

ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

15. ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਟਾਉਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।" ਦਰਅਸਲ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 12 ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ 14.07.2022 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਉਪਚਾਰਕ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਘਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

16. ਇਹ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ 18.05.2022 ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਦਾ ਪੈਰਾ 4 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੈਰਾ 7 ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਖੁਦ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾਵਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

17. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, 19.10.2023 ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ।

---

11 ਦੇਖੋ ਭਾਨੂ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਅਰਚਨਾ ਕੁਮਾਰ (2005) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 787, ਪੈਰਾ 28 ਅਤੇ 36

12 ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਕਤੀ ਕੋਪ ਦੇਖੋ। ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਨਾਗਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸਵਰਾਜ ਡਿਵੈਲਪਰਜ਼ (2003) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 659, ਪੈਰਾ 36.

18. ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ